

СТАНОВИЩЕ

на дисертацията на докторант Анета Атанасова Тумбева
на тема:

Екзистенциалната аналитика на Хайдегер и съвременната визия за човека

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
Професионално направление: 2.3. Философия.
Научна специалност “История на философията“

от доц. д-р Георги Донеv

Актуалността на темата на дисертацията се определя от трансценденталното херменевтично изследване на човека. Този тип изследване е метафизичен и се различава от херменевтичните изследвания в литературата, историята и културологията, които са онтично определени. Метафизичното разбиране на човешкото съществуване се разкрива от битийната конституция на обектната форма на съществуването, поради което то е функция на трансценденцията. Езикът на функцията структурира системата на съществуването, а неговото разбиране означава постигане на трансцендентната му генеза.

Дисертацията на Тумбева е в границите на трансценденталната херменевтика на Хайдегер, като целта е да бъде развита евристиката на този тип феноменология чрез въвеждането на нови проективни екзистенциали. Докторантката познава изследванията на хайдегеровата философия в България и се основава на техните резултати. Теоретичният мотив на дисертантката се определя от тезата, че съвременното разбиране на човешкото съществуване се формира от развитието на хайдегеровото разбиране за метафизика.

Обектът на изследването е екзистенциалното разбиране на човешкото съществуване и постигането на метафизическото понятие за човек, посредством езика на трансценденталната херменевтика /с. 7/. Предметът на изследването е обосноваване на аналитиката на

екзистенцията и разкриване на нейната структура на основата на трансцендентен принцип /с. 7/.

Целта на изследването е конструиране на система от екзистенциали, която експлицира онтологичната форма на човешкото съществуване. Самата система е отворена и съдържа възможност за разширение с нови екзистенциали /с. 8/.

Така формулираните предмет и цел на изследването определят тезата на дисертацията, а именно експликация на битийната основа на екзистенциалите и нейните евристични възможности за проективна онтологизация на човешкото съществуване /с. 5/. Тезата на дисертацията може да бъде обоснована чрез изследване на конституиращия екзистенцията трансцендентен принцип, структурата на екзистенцията като система от екзистенциали и преосмисляне на метафизиката чрез трансцендентален херменевтичен език, който прави възможно разбирането за човека като Dasein /с. 10 – с. 13/.

Основният метод на изследване е херменевтичен, чрез който се експлицира метафизичното разбиране на историята като деструкция и осъществява реконструкция на философски концептуализации на човешкото съществуване. Дисертацията съдържа увод, пет глави, заключение и обем от 221 страници. Библиографията се състои от 89 заглавия /български, английски и руски език/.

Докторантката анализира аналитиката на Кант, която определя структурата на трансценденталното съзнание и задава априорните граници на съществуването на обекта на познанието. Тумбева анализира Хайдегеровата реконструкция на Кантовата аналитика като връзка на двата „стълба на метафизиката“ /наглед и понятие/ чрез схематизма, който се основава на априорната синтеза на времето /с. 15 – с. 24/. В този смисъл феноменът /логическият субект/ се определя като осетивена синтеза. Синтезата се разкрива чрез фундаменталното време, а крайността на човека се разбира като проекция на времевата синтеза. Докторантката анализира тезата на Хайдегер, че метафизиката постига съществуването в неговата цялост. Цялостта на съществуването се конституира от трансценденцията и в този смисъл човешкото съществуване се експлицира като битийстващо битие. Кант въвежда трансцендентален логически език, а Хайдегер създава трансцендентален херменевтичен език, който открива трансценденцията в съществуването, която е независима от интерпретацията като назоваване на крайната форма на пребиваване в света /с. 26 – с. 31/. Този език проектира съществуването като

присъствие чрез битие, което означава, че непосредствената форма на съществуването е битие /с. 54 – с. 58/. Тази теоретична позиция определя онтологизацията на съществуването.

Докторантката анализира структурата на онтологизацията като система от екзистенциали. Те са екзистентни форми на трансцендиране, които разкриват съществуването като присъствие на битие в крайността /с. 59 – с. 62/. По този начин съществуването се разбира като екстатично и битийстващо. Трансценденцията е континуалната априорна свързаност – синтеза на всяка възможна крайност на съществуването. В този смисъл екзистенцията на човека се определя като Dasein. Херменевтичният език открива трансцендентното присъствие на битие в съществуването чрез екзистенциалите, които са определени като първични /„свят“, „грижа“/ /с. 64 – с. 72/ и вторични /„делнично“, „смърт“, „съвест“, „история“/ /с. 82 – с. 128/. Метафизичната форма на херменевтичния език разкрива генезата на крайността на съществуването чрез схематизма на екзистенциалите. Това означава, че системата на екзистенциалите може да бъде разширявана чрез свободата на Dasein да проектира нови екзистентни схематизиращи инварианти на присъствието на битието в битийстващото.

Докторантката развива метафизическата евристика на езика и обосновава възможността за въвеждане на нови екзистенциали /„любов“, „свобода“, „телос“/ /с. 188 – с. 208/. На основата на експликацията на човека като Dasein докторантката реконструира съвременни философски концептуализации на човека /персонализъм, екзистенциализъм, постмодернизъм/ и обосновава определящото влияние на Хайдегер за създаването на съвременното метафизично разбиране на съществуването /с. 162 – с. 186/.

Въпрос към докторантката: Каква е разликата в разбирането на „феномена“, обосновано в трансценденталната аналитика на Кант и трансценденталната аналитика на Хайдегер?

Съгласен съм с приложената справка за приносите на дисертацията.

Езикът на който е написана дисертацията показва добри познания на докторантката в областта на трансценделната философия, историческите форми в развитието на метафизиката и прилагането на херменевтичния метод на изследване.

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертацията и е написан според формалните изисквания. Нямам съвместни публикации с докторантката.

Заключение: дисертационният труд „Екзистенциалната аналитика на Хайдегер и съвременната визия за човека“ е иновационно и завършено изследване, което съдържа научни резултати в областта на съвременните херменевтични изследвания на човека.

Убедено препоръчвам на членовете на научното жури да присъдят на Анета Атанасова Тумбева образователната и научна степен „доктор“.

26.11.2019 г.

доц. д-р Георги Донеv